

Lezing: Genesis 28: 10-22

Jakob ging op weg naar Charan. Op zijn tocht kwam hij bij een plaats waar hij bleef overnachten omdat de zon al was ondergegaan. Hij pakte een van de stenen die daar lagen, legde die onder zijn hoofd en ging op die plaats liggen slapen. Toen kreeg hij een droom. Hij zag een ladder die op de aarde stond en helemaal tot de hemel reikte, en daarlangs zag hij Gods engelen omhoog gaan en afdalen. Ook zag hij de HEER bij zich staan, die zei: 'Ik ben de HEER, de God van je voorvader Abraham en de God van Isaak. Het land waarop je nu ligt te slapen zal ik aan jou en je nakomelingen geven. Je gebied zal zich uitbreiden. Ikzelf sta je terzijde, ik zal je overal beschermen, waar je ook heen gaat, en ik zal je naar dit land terugbrengen; ik zal je niet alleen laten tot ik gedaan heb wat ik je heb beloofd.'

Toen werd Jakob wakker. 'Dit is zeker,' zei hij, 'op deze plaats is de HEER aanwezig. Dat beseft ik niet.' 'Dit is niets anders dan het huis van God, dit moet de poort van de hemel zijn!' De volgende morgen vroeg zette Jakob de steen die hij als hoofdsteun had gebruikt rechtop, en wijdde hem door er olie over uit te gieten.

Hij gaf die plaats de naam Betel. Daarna legde hij een gelofte af: 'Als God mij terzijde staat en mij op deze reis beschermt, als hij mij brood te eten geeft en kleren aan mijn lichaam, en als ik veilig terugkom bij mijn verwanten, dan zal de HEER mijn God zijn. Deze steen die ik gewijd heb, zal dan een huis van God worden – en ik beloof dat ik u dan een tiende deel zal afstaan van alles wat u mij geeft.'

Overweging

U kent ze wel, die prachtige jacobsladders. Die zonnestrallen die door het wolkendek breken. Schitterende natuurverschijnselen die niet voor niets heten naar de verbinding tussen hemel en aarde waarvan we zojuist lasen. Ik pak het verhaal van vanmorgen op vanaf de droom.

'Hij zag een ladder die op de aarde stond en helemaal tot de hemel reikte.' Een prachtig beeld, zo'n verbinding tussen hemel en aarde. Eentje waar je je van alles bij kunt voorstellen als je die jacobsladders door de wolken ziet breken. Iemand toevallig bij de Stephansdom in Wenen geweest deze zomer? Het kunstproject van Billi Thanner bij de Stephansdom in Wenen is een plastischer maar niet minder magisch voorbeeld van zo'n verbinding. Er zit wel een verschil in ladders: de jacobsladder die door de hemel breekt en op de aarde of ons gezicht valt, komt van boven, de hemelsladder van Billi reikt juist naar boven. De ladder uit Genesis reikt ook 'tot in de hemel'. Dat zegt iets over het perspectief. De ladder die naar boven reikt gaat over wat we hopen, waar we naar verlangen, waar we op vertrouwen. De ladder die op de aarde valt is de bevestiging daarvan.

'En daarlangs, langs die ladder, zag hij Gods engelen omhoog gaan en afdalen.' Dat is ook een prachtig beeld: de verbinding is er niet alleen, er gebeurt ook iets mee. De engelen komen en gaan. Maar... wat komen die engelen eigenlijk doen? Komen ze voor even naar beneden of gaan ze juist maar voor even naar boven? Willen ze zo kort mogelijk op aarde zijn om daarna weer gezellig boven met de anderen engelen dingen te gaan doen, of willen ze zo snel mogelijk terug naar de aarde om hier de handen uit de mouwen te steken?

Ik hoop – en denk – dat laatste. Want dat betekent dat die engelen overal om ons heen zijn, of we dat nu doorhebben of niet. Die engelen brengen kracht, inspiratie, net het juiste woord of de juiste ontmoeting op het juiste moment. Het steuntje dat je nodig hebt om het goede besluit te nemen of het juiste te zeggen tegen iemand die dat nodig heeft. Net dat beetje kracht dat je nodig hebt om te doen wat je wilt doen maar waar je als een berg tegenop ziet. Ze gaan alleen even naar boven om kracht en inspiratie op te doen. Daarna spoeden ze zich weer naar beneden voor mij, voor jou, voor ons allemaal. Dat zou verschrikkelijk mooi zijn, toch?

Maar wat nu als de ladder met die opgaande en afdalende engelen een metafoor is? Een metafoor die ons uitnodigt om onze innerlijke ladder te bestijgen, te bepalen wat het juiste is, om vervolgens weer af te dalen naar het hier en nu en daarnaar te handelen in de werkelijke wereld.

Ik denk aan al die schrijvende verhalen van mensen die door regels in de knel komen. Kinderen van overleden ouders die binnen een korte tijd het ouderlijk huis moeten verlaten, bijvoorbeeld, omdat ze de kosten niet kunnen dragen. Soms al binnen een paar weken zoals we onlangs in het nieuws hoorden. Of hulpbehoevende ouderen die thuiszorg krijgen aangeboden en door één uur in de maand te veel zorg opeens honderden euro's meer moeten gaan betalen als eigen bijdrage: van € 25 naar boven de € 500. De enthousiaste chef dirigent van de opera in Amsterdam die Zwitserland verlaat en hier wil komen wonen maar door regels geen huis kan kopen en wiens muziek we wel allemaal willen kunnen horen. Die regels zijn door mensen gemaakt, maar ook de uitvoering ervan wordt door mensen ter hand genomen. Dat hoeft allemaal niet: Het is een keuze van een woningbouwvereniging om een regel uit te voeren, net zo goed als het een keuze is om de eigen bijdrage exorbitant te verhogen of een hypotheek niet te verstrekken. Het gevolg is het gevoel dat we geleeft worden, dat we zelf geen zeggenschap over ons leven hebben. Daar heeft Matthijn Buwalda een lied over geschreven, hoe dat anders zou kunnen.

Muziek: Matthijn Buwalda Een beetje hemel op aarde

Je hebt dus altijd een keuze, maar wat is de juiste keuze? Ik moest denken aan een verhaal wat ik al lange tijd geleden las, in een roman: Ergens in een synagoge in Oost-Europa lezen de rabbijn en zijn volgelingen de Thora. Het is warm, vooral in de zomer, want ze lezen elk hun heilige boek niet in de banken van de synagoge, nee, ze lezen zo dicht mogelijk bij God – kijkt u eens naar boven, ja nu – ja daar! Zo hoog mogelijk in het gewelf van de synagoge, tegen het dak. Ze hijsen zichzelf daar in de vroege ochtend naartoe, met een ingenieus katrollensysteem en hangen daar de hele dag tegen het dak van de synagoge de Thora te lezen. En dan is daar opeens een vlieg. De vlieg cirkelt om de gelovigen die daar zo woest hangen te lezen. Maar de vlieg verdwijnt niet, nee, die wordt steeds irritanter. De vlieg maakt de Thoralezers gek. En dan... dan gaat die vlieg op een neus zitten. Wat doe je dan? Laat je je Thora vallen om de vlieg te verjagen, of laat je het touw los waardoor je zelf ter aarde stort? Het is een anekdote in het boek 'Extreem luid en ongelofelijk dichtbij' van de Amerikaans Joodse schrijver Jonathan Safran Foer. Volgens de rabbijn van de gemeenschap in het boek zijn de werkelijke gelovigen diegenen die voor de Thora kiezen en dus het touw loslaten. Dat zijn de rechtgeaarden.

Vraag is: is dat zo? Is dat woord zó belangrijk dat alles ervoor moet wijken? Kun je erop vertrouwen dat God je dan opvangt, of daarboven liefdevol zal ontvangen? Of krijg je daar boven als je daar onder de blauwe plekken van de val ongelofelijk op je lazer omdat je het geschrevene belangrijker vond dan alle opdrachten die juist dat boek je meegeeft? Een kwestie van vertrouwen.

Onze Jakob is wantrouwend. Het is God zélf die het Jakob allemaal belooft, maar zelfs tegenover God is Jakob niet erg goed van vertrouwen. Pas als god hem terzijde staat, hem beschermt, voedt

en kleedt, dán aanvaardt hij God als zijn God. Pas dán zal hij het huis van God bouwen en zijn rijkdom delen. Kortom: Eerst maar eens leveren, God, dan geef ik mij wellicht over. Risico's loopt vriend Jakob niet.

Het is diezelfde risicovermijding die een barrière vormt voor het hanteren van de menselijke maat in onze samenleving van vandaag: pas als ikzélf geen risico loop, dán steek ik mijn nek uit voor de ander. Of we nou achter een loket zitten of op straat lopen. Hoe sceptischer en voorzichtiger wijzelf worden in het goede, hoe drukker die engelen het krijgen. Terwijl we zelf die engelen kunnen zijn. Gesteund door de tekenen die we daarvoor krijgen. In de vorm van voorbeeldige mensen die ons voorgegaan zijn, maar ook door prachtige verschijnselen als die Jakobsadders die door de wolken heen breken. Die lichtstralen die een ander perspectief belichten. De engelen die je helpen het juiste te zien. Die ruimte scheppen om te handelen in Gods geest.

In het verhaal staat God naast Jakob, net zo goed als God naast elk van ons staat. Als een keuze: doe je A of B? Handel je uit vertrouwen of uit wantrouwen? Die God, die God staat naast je... nooit extreem luid, maar wel ongelooflijk dichtbij.

Amen.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl